

שְׁלֹטִין עַל כָּל שְׂאֵר נוֹנִין, דְּכָתִיב וּמְלֵאוּ אֶת הַמַּיִם בַּיַּמִּים. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהלים ק"ד) מָה רַבּוּ מַעֲשֵׂי ה' כָּל־מַעֲשֵׂי ה' בְּחֻכְמָה עָשִׂיתָ.

הַדְּגַיִם, שְׂכַתּוּב וּמְלֵאוּ אֶת הַמַּיִם בַּיַּמִּים. וְעַל זֶה כְּתוּב (תהלים קד) מָה רַבּוּ מַעֲשֵׂי ה' כָּל־מַעֲשֵׂי ה' בְּחֻכְמָה עָשִׂיתָ.

תוספתא

אֲשַׁבֵּר הַפּוֹפֵר הַדּוּדֵי לִי. (שיר השירים א) אֲשַׁכּוּל: דָּא אִימָא עֲלָאָה. מַה אֲשַׁכּוּל מִתְקַשְׁט בְּכַמָּה עַלִין בְּכַמָּה זְמוּרוֹת לְיִשְׂרָאֵל דְּאֲכַלִין לִיהָ, הָכִי שְׂכִינְתָא עֲלָאָה, מִתְקַשְׁטת בְּכַמָּה קְשׁוּטִין דְּשִׁמְנָה כְּלִים, מִכַּמָּה קְרַבְנִין, מִכַּמָּה מִינֵי תְּכַשִּׁיטִין דְּכַפְרָה לְבִנְיָא, וְאִיהִי קָמַת בְּהוּן קָמִי מְלַפָּא, וּמְיַד (בראשית ט) וּרְאִיתִיהָ לְזִכּוּר בְּרִית עוֹלָם. וְיִהְיֶבַת (כ"א לון שְׂאֵלְתִין דְּלִהוּן) לָן שְׂאֵלְתִין דִּילָהּ, בְּאֵלִין בְּרַפָּאן דְּתַקִּינוּ רַבָּנָן בְּצַלּוֹתָא, לְמַשְׁאֵל קָמִי מְלַפָּא.

תוספתא

אֲשַׁבֵּר הַפּוֹפֵר הַדּוּדֵי לִי. אֲשַׁכּוּל - זוּ הָאֵם הָעֲלִיוֹנָה. מַה אֲשַׁכּוּל מִתְקַשְׁט בְּכַמָּה עַלִים בְּכַמָּה זְמוּרוֹת לְיִשְׂרָאֵל שְׂאֻכְלִים אוֹתוּ, כִּף הַשְּׂכִינָה הָעֲלִיוֹנָה מִתְקַשְׁטת בְּכַמָּה קְשׁוּטִים שֶׁל שְׁמוֹנֶה כְּלִים, מִכַּמָּה קְרַבְנֹת, מִכַּמָּה מִינֵי תְּכַשִּׁיטִים שֶׁל כַּפְרָה לְבִנְיָה, וְהִיא עוֹמְדַת בְּהֵם לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ, וּמְיַד - וּרְאִיתִיהָ לְזִכּוּר בְּרִית עוֹלָם, וְנוֹתְנַתְּ (לָהֶם מִשְׁאֵלוֹתָם) לָנוּ אֶת בְּקֻשׁוֹתֶיהָ בְּבִרְכוֹת הַלְלוּ שְׁתַּקְנוּ רַבּוֹתֵינוּ בַּתְּפִלָּה לְבַקֵּשׁ לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ.

בְּהוּא זְמַנָּא, כָּל דִּינִין דְּשְׂכִינְתָא תַּתָּאָה, דְּאִיהִי הוּה"י אֲדַנְי, מִתְהַפְּכָן לְרַחֲמֵי, כְּגוֹוְנָא דָּא יְהו"ה, לְקַיִים (ישעיה א) אִם יִהְיוּ חֲטָאִיכֶם כְּשָׁנִים כְּשָׁנִים פְּשָׁלְג יִלְבִּינוּ, יְהו"ה. אִם יִאֲדִימוּ כְּתוֹלְע. הוּה"י. כְּצֻמְר יִהְיוּ, יְהו"ה. בְּכָל דִּינִין דָּא (כ"א כָּל דִּינִין דָּא) מִתְלַבְּנִין מִשְׂכִּינְתָא עֲלָאָה.

בְּאוֹתוּ זְמַן כָּל הַדִּינִים שֶׁל הַשְּׂכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה, שֶׁהִיא הוּה"י אֲדַנְי, מִתְהַפְּכִים לְרַחֲמִים, כְּמוֹ זֶה יְהו"ה, לְקַיִם (ישעיה ה) אִם יִהְיוּ חֲטָאִיכֶם כְּשָׁנִים כְּשָׁנִים פְּשָׁלְג יִלְבִּינוּ - יְהו"ה. אִם יִאֲדִימוּ כְּתוֹלְע - הוּה"י. כְּצֻמְר יִהְיוּ - יְהו"ה. בְּכָל דִּינִים זֶה (כָּל הַדִּינִים שֶׁל זֶה) מִתְלַבְּנִים מִהַשְּׂכִינָה הָעֲלִיוֹנָה.

וְאִיהִי שְׂכִינְתָא הוּה"י, (בראשית ג) לַהֵט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת לְשִׁמּוֹר אֶת דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים. וְאוּקְמוּהָ רַבָּנָן, דְּמִתְהַפְּכָא זְמַנִין רַחֲמֵי, זְמַנִין דִּינָא. פְּעַמִּים אֲנָשִׁים, פְּעַמִּים נָשִׁים. זְמַנִין דִּינָא, כְּגוֹוְנָא דָּא הוּה"י. זְמַנִין רַחֲמֵי, כְּגוֹוְנָא דָּא יְהו"ה. דְּהָא אִיהוּ מִסְטָרָא דְּאִילְנָא דְּחַיִּי, כָּל דִּינִין מִתְהַפְּכִין לְרַחֲמֵי. וּמִסְטָרָא דְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע, כָּל רַחֲמֵי מִתְהַפְּכָן לְדִינָא, לְמִידָן בְּהוּ לְאִינוּן דְּעַבְרֵי עַל פְּתַגְמֵי אוּרִייתָא. וְעֵץ דָּא בְּעֲלָמָא דְּאִתִּי, דְּאִיהוּ בִּינָה, כָּל שְׂמַהֲן דְּדִינָא מִתְהַפְּכִין בְּהָ (לְדִינָא) רַחֲמֵי, וּבְגִין דָּא אוּקְמוּהָ רַבָּנָן, לֹא כְּהָעוֹלָם הַזֶּה הָעוֹלָם הַבָּא.

וְהִיא הַשְּׂכִינָה הוּה"י, (בראשית א) לַהֵט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת לְשִׁמּוֹר אֶת דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים. וּפְרָשׁוּהָ רַבּוֹתֵינוּ, שְׂמִתְהַפֶּכֶת לְפַעְמִים רַחֲמִים, לְפַעְמִים דִּין, לְפַעְמִים אֲנָשִׁים, וְלְפַעְמִים נָשִׁים. לְפַעְמִים דִּין כְּמוֹ זֶה הוּה"י. לְפַעְמִים רַחֲמִים כְּמוֹ זֶה יְהו"ה. שְׂהַרִי הוּא מַצַּד שֶׁל עֵץ הַחַיִּים, כָּל הַדִּינִים מִתְהַפְּכִים לְרַחֲמִים. וּמַצַּד שֶׁל עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע, כָּל הַרַחֲמִים מִתְהַפְּכִים לְדִין, לְדוּן בְּהֵם אֶת אוֹתָם שְׁעוֹבְרִים עַל דְּבַרֵי הַתּוֹרָה. וְעֵץ זֶה בְּעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהוּא בִּינָה, כָּל שְׁמוֹת הַדִּין מִתְהַפְּכִים בְּהָ וְלִדָן לְרַחֲמִים, מִשּׁוּם זֶה פְּרָשׁוּהָ

רבותינו, לא כמו העולם הזה
העולם הבא, ומשום כך בינה היא
להט החרב המתהפכת,
שמתהפכת מדין לרחמים
לצדיקים, לתת להם שכר בעולם
הבא. מלכות, להט החרב
המתהפכת מרחמים לדיון לדון
בה את הרשעים בעולם הזה.

אבל מעץ הדעת טוב ורע, שהוא
כמו המטה, לפעמים מתהפכים
הנשים לשדות, ואנשים לשדים,
ומשום זה (בראשית כט) וַיִּגַד יַעֲקֹב
לְרַחֵל. ומשום זה פְּרֻשָׁה
רבותינו, שאין לו לאדם לשמש
עם אשתו עד שיספר עמה, שמא
נתחלפה לו בשדה, משום שלהט
בעץ הדעת טוב ורע מתהפכת
מטוב לרע. ואם תאמר
שהמכשפים של פרעה, שכתוב
ויעשו כן החרטמים בלטיהם, היו
מהפכים אותם המטות שלהם
לנחשים. ומצד של אלה
ההתהפכות יכולים להתהפך. (ע"כ

תוספתא)

ואמרת אל אהרן קח את מטף.
מה הטעם מטה אהרן ולא מטה
משה? אלא אותו של משה יותר
קדוש, שנחזק בגן העליון בשם
הקדוש, ולא רצה הקדוש ברוך
הוא לטמא אותו באותם מטות
של המכשפים, ולא עוד, אלא
לכפות אותם לכל אותם הבאים
מצד השמאל, משום שאהרן בא
מימין, והשמאל נכפה לימין.

רבי חייא שאל את רבי יוסי, הרי
גלוי לפני הקדוש ברוך הוא
שאותם מכשפים יעשו תנינים,
מה הגבורה לעשות לפני פרעה
תנינים? אמר לו, משום שמשם
היא הראשית להלקות, ומראשית
התנין מתחיל שלטונו, (לשלטונו,
ומתחלת שלטונו התחיל להלקות) אז
שמחים כל המכשפים, שהרי
ראש החכמה של הנחש שלהם

ובגין דא, בינה, איהי להט החרב המתהפכת,
דמתהפכת מדינא לרחמי לצדיקים, למיהב
לון אגרא בעלמא דאתי. מלכות, להט החרב
המתהפכת, מרחמי לדינא, למידן בה
לרשיעיא (דף כ"ח ע"א) בעלמא דין.

אבל מעץ הדעת טוב ורע, דאיהו כגוונא
דמטה, זמנין דמתהפכין הנשים
לשדות, אנשים לשדים. ובגין דא, (בראשית כ"ט)
ויגד יעקב לרחל. ובגין דא, אוקמוה רבנן,
דלית ליה לבר נש לשמשא עם אתתיה, עד
דמספר עמה, שמא נתחלפה לו בשדה. בגין
דלהט בעץ הדעת טוב ורע, מתהפכת מטוב
לרע, ואי תימא דמכשפי פרעה, דכתיב ויעשו
כן החרטומים בלטיהם. הוּוּ מְהַפְכִין אֵינוֹן
מטות דלהון לנחשין. ומסטר א דאלין הפוכן
יכלין לאתהפכא. (ע"כ תוספתא).

ואמרת אל אהרן קח את מטף. (שמות ד') מאי
טעמא מטה אהרן, ולא מטה משה.
אלא, ההוא דמשה איהו קדישא יתיר,
דאתגליף בגנתא עלאה בשמא קדישא, ולא
בעי קדשא בריהו הוא לסאבא ליה באינון
חוטרין דחרשיא. ולא עוד, אלא לאכפייא
לון לכל אינון דאתיין מסטרא דשמאלא, בגין
דאהרן אתא מימינא, ושמאלא אתכפייא
בימינא.

רבי חייא שאיל לרבי יוסי, הא גלי קמי
קדשא בריהו הוא, דאינון חרשין יעבדון
תניניא, מאי גבורתא איהו למעבד קמי פרעה
תניניא. אמר ליה, בגין דמתמן הוא שירותא
לאלקאה, ומשירותא דתנינא שארי
שולטניה, (נ"א לשולטניה ומשירותא דשולטניה שרי לאלקאה)
פדין, חדו פולהו חרשי, דהא ריש חכמתא
דנחש דילהון הכי הוה. מיד אתהדר ההוא